

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Vě umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 67. Lednice, Zámek (A50/2012). Pohled na část plochy B. Foto Archaia Brno, o. p. s.
Abb. 67. Lednice, Schloss (A50/2012). Blick auf einen Teil der Fläche B. Foto Archaia Brno, o. p. s.

KŘIŽANOVICE (K. Ú. KŘIŽANOVICE U BUČOVIC, OKR. VYŠKOV)

U kostela. Novověk. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Při opravě schodiště ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie v Křižanovicích byly v říjnu 2012 zjištěny kosterní pozůstatky. Místo nálezu se nachází na severním svahu pod kostelem, na levém břehu řeky Litavy, v nadmořské výšce 224 m. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-43-10, odpovídá souřadnici 087:124 mm od Z:J s.č.

První skelet byl objeven při odstraňování pařezu u schodiště. Kosterní pozůstatky byly prorostlé kořeny lípy, z nichž bylo nutné skelet vypreparovat. Jelikož již několik desítek cm pod povrchem se nacházelo pískovcové podloží, byla hrobová jáma jen mělce zahloubená. Postupně byly odkryty i další hroby, zabetonované přímo do tělesa schodiště. První skelet byl předán Mgr. Z. Tvrdému k antropologickému posouzení do Ústavu Anthropos při Moravském zemském muzeu.

Římskokatolický farní kostel Nanebevzetí Panny Marie byl postaven v letech 1690–1708 na základech starší stavby. Na severní a východní straně se kolem kostela rozkládal tzv. starý farní hřbitov. K pravidelnému pochovávaní sloužil až do roku 1957. Od roku 1958 byl nahrazen novým hřbitovem (Ambrož 2001, 8; 38-39).

Ze zjištěné skutečnosti vyplývá, že původní „starý“ hřbitov se s největší pravděpodobností rozkládal i za jeho dnešními zdmi.

Klára Rybářová

Literatura

Ambrož, J. 2001: *Historie obce Křižanovice u Bučovic.* Křižanovice u Bučovic: Obecní úřad.

Resumé

Křižanovice (Kat. Křižanovice u Bučovic, Bez. Vyškov), U Kostela. Neuzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

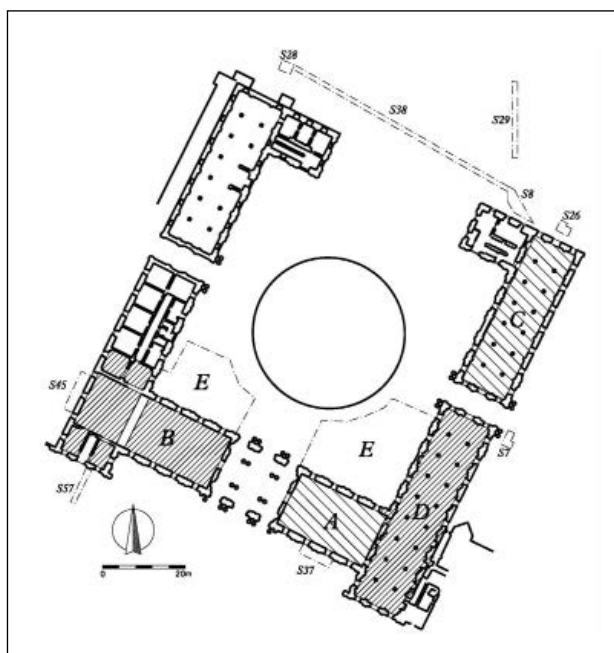
LEDNICE (K. Ú. LEDNICE NA MORAVĚ, OKR. BŘECLAV)

Zámek č. p. 2, parc. č. 2 (akce A050/2012). Středověk, novověk. Vesnice, zámek. Záchraný výzkum.

V souvislosti s projektem Zámecká jízdárna v Lednici – Multifunkční centrum byl prováděn záchraný archeologický výzkum při realizaci zemních prací.

Vlastní areál zámecké jízdárny se nachází na pravobřežní terase ramena Dyje, severně od dnešního středu Lednice, v nadmořské výšce 167,5–168,5 m se sklonem v severním směru. Terén přechází poměrně příkře do údolní nivy ramena Dyje v nadmořské výšce 161,5 m. Areál se nachází v geologicky a geomorfologicky výrazné sníženině Dolnomoravského úvalu, který je z větší části vyplněn mohutnými komplexy faciálně značně proměnlivých sedimentů neogenního stáří, jež leží na podloží karpatských flyšových příkrovů. Na povrchu neogenních sedimentů, tvořených jíly, jsou uloženy kvartérní fluvialní písky a písky se štěrkem, které jsou překryty náplavovými hlínami (Čtyrský, Havlíček 2004, 9-20).

Obec Lednice se připomíná již v listině olomouckého biskupa Roberta z roku 1222, tehdy patřila místním vladkům Adamarovi a Lipertovi z Lednice, kteří si zde zřejmě brzy poté vybudovali tvrz. Ta měla střežit významný přechod při řece Dyji na cestě spojující sever s jihem. Nedrželi ji ale dlouho, již před rokem 1244 předal král Václav I. Lednici Sigfriedovi Waisemu (Sirotkovi). V roce 1322 postoupil Ortlín Sirotek tvrz s dvorem Janovi z Lichtenštejna. Vlastní Lednice je pak patrně od roku 1322 vedena jako vlastnictví Lichtenštejnů. V držení Lichtenštejnů zůstala Lednice, s krátkou přestávkou v letech 1571–1576, až do roku 1945 (Svoboda 2004,

Obr. 68. Lednice, Zámek (A50/2012). Plán zkoumané plochy.

Abb. 68. Lednice, Schloss (A50/2012). Der Plan der untersuchten Grabungsfläche.

175-185). Vlastní výstavba zámecké jízdárny proběhla na konci 17. století, kdy Karel Eusebius pozval Johanna Bernharda Fischera z Erlachu, aby se podílel na realizaci projektu zámecké jízdárny a stájí. Po něm byl pak také patrně od roku 1690 přizván i Domenico Martinelli. Tak vznikl v areálu barokní zámek s jízdárnou i rozsáhlou zahradou (Kroupa 2004, 365–372).

V minulosti byl v zámeckém areálu doložen kostelní hřbitov u gotického kostela sv. Jakuba, situovaný původně jižně od dnešního zámku. Dále byla zjištěna přítomnost pravěkých zahloubených objektů datovaných do neolitu, pozdní doby bronzové a do doby laténské (Vitula, Stránská 2006, 25-27). Z jižního a západního okraje obce Lednice je pak doloženo kontinuální osídlení patrně již od pozdní doby kamenné (Klanicová 2004, 157).

V červnu 2012 byly zahájeny práce na záchranném archeologickém výzkumu v místech nově budovaných suterénů v jižním křídle (plocha A – křídlo J3 kočárů a plocha B – křídlo J1 jízdárna, obr. 67). Dále byla odkryta a začištěna původní dlažba v konírnách severovýchodního křídla (plocha C – křídlo V3) a částečně byl začištěn dochovaný zbytek původní dlažby v konírnách jihovýchodního křídla (plocha D – křídlo V1). V prostoru nádvoří zámecké jízdárny (plocha E) započala v srpnu 2012 plošná exkavace až na úroveň nového založení komunikace (do hloubky cca 0,6 m). Do konce roku byl proveden záchranný archeologický výzkum pouze v jižní části nádvoří (obr. 68).

Doposud se podařilo, kromě vrcholně středověkého osídlení, zachytit archeologické situace z pozdní doby kamenné, reprezentované především sídlištními jámami a nálezy keramického materiálu v druhotné poloze. Z mladší a především pozdní doby bronzové (podolská kultura) byly odkryty pozůstatky mělce zahloubených chat se sloupovými jámami, doprovázené zásobními jámami. Z laténského období se jedná o nálezy sídlištních objektů a zásobních jam. Ojedinelými nálezy sídlištního charakteru je reprezentována doba římská. O pravěkých situacích bude podrobněji referováno po dokončení a zpracování výzkumu.

Při provádění záchranného archeologického výzkumu se podařilo odhalit relikty vrcholně středověkého osídlení, které bylo tvořeno převážně suterény dřevohlinitých domů (v jednom případě i lochu) a bylo doprovázeno značným množstvím dalších zahloubených objektů. Zachycen byl také relikv cesty, který může souviset s přívozem přes řeku směrem do Podivína, připomínaným v 15. století. Veškeré tyto vrcholně středověké aktivity lze předběžně datovat do 14.–15. století.

V celém prostoru zámeckých jízdáren se podařilo zachytit situace související s výstavbou a provozem jízdárny. Například se jednalo o základy nerealizovaného severního křídla, doklady změny dispozice jízdáren a různé úrovně dlážděných povrchů. Podařilo se nalézt i přímé doklady užívání jízdáren (např. udidla, podkovy aj.).

V rámci ověřování stavu historické kanalizace bylo provedeno několik sond v areálu zámeckých jízdáren. Odkryt a zdokumentován byl rozsáhlý systém odvodňovacích cihelných štol v celém areálu až po jejich vyústění do řeky Dyje. Tento systém budovaný od konce 17. století nejvíce utrpěl při výstavbě inženýrských sítí v nedávné minulosti.

Výzkum v areálu zámeckých jízdáren bude pokračovat i příští rok a budeme o nich podrobněji informovat.

Miroslav Dejmal, Hynek Zbránek

Literatura

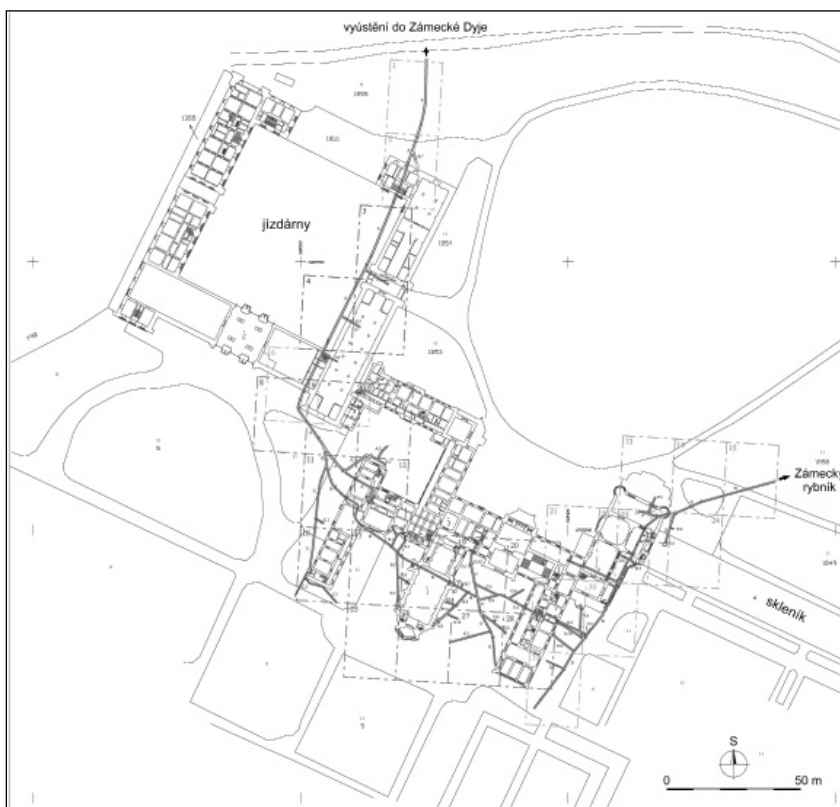
- Čtyrský, P., Havlíček, P. 2004:** Geologická minulost Lednice a jejího okolí. In: E. Kordiovský (ed.): *Městečko Lednice*. Brno: pro obec Lednice vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 9–20.
- Klanicová, E. 2004:** Pravěké osídlení Lednice a Nejdku. In: E. Kordiovský (ed.): *Městečko Lednice*. Brno: pro obec Lednice vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 146–164.
- Kroupa, J. 2004:** Lednický zámek doby barokní a klasicistní. In: E. Kordiovský (ed.): *Městečko Lednice*. Brno: pro obec Lednice vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 355–385.

Obr. 69. Lednice. Celkový plán historické kanalizační sítě pod areálem zámku. Vyhotovila D. Vitulová.

Abb. 69. Lednice. Die Kanalisation unter der historischen Schlossanlage – ein Gesamtplan. Nach D. Vitulová.

Svoboda, M. 2004: Lednice lenním statkem moravských markrabat a českých králů. In: E. Kordiovský (ed.): *Městečko Lednice*. Brno: pro obec Lednice vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 175–192.

Vitula, P., Stránská, R. 2006: Archeologické výzkumy na objektech ve správě Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Brně v letech 2000–2006. In: P. Vitula (ed.): *Památková péče na Moravě (Monumentorum Moraviae Tutela) 12/2006*. Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno, 7–37.

Resumé

Lednice (Kat. Lednice na Moravě, Bez. Břeclav), Zámek, Parz. Nr. 2 (A050/2012). Mittelater, Neuzeit. Dorf, Schloss. Rettungsgrabung.

LEDNICE (K. Ú. LEDNICE NA MORAVĚ, OKR. BŘECLAV)

Lednicko-valtický krajinný areál, zámek a jízdárny, parc. č. 23. Novověk. Kanalizace. Záchranný výzkum, stavebně historický průzkum.

Během průzkumu historických kanalizačních štol pod státním zámekem v Lednici bylo roku 2012 zmapováno a částečně i geodeticky zaměřeno více než 840 m zděných kanálových chodeb (obr. 69).

Současně s mapovacími pracemi probíhala fotografická dokumentace stavebních prvků a úprav, které souvisely s vývojem podzemního díla. V některých úsecích kanalizačních štol byly zjištěny epigrafické znaky a další údaje, které umožňují stanovit jejich přibližnou dobu vzniku nebo mapují období, ve kterých se konala jejich údržba. Během měření bylo rovněž přihlédnuto ke stratigrafickým vztahům mezi jednotlivými kanálovými větvemi, které umožnily v hrubých rysech nastínit velmi složitý stavební vývoj zámeckého komplexu, jenž se odehrával v několika etapách.

Obr. 70. Lednice. V hlavní kanálové štole pod zámeckým sídlem. Foto P. Kos.

Abb. 70. Lednice. In der Hauptkanal unter der Schlossanlage. Foto P. Kos.